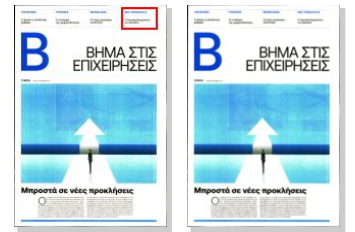

1. Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Μέσο: . . . . . ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ_ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

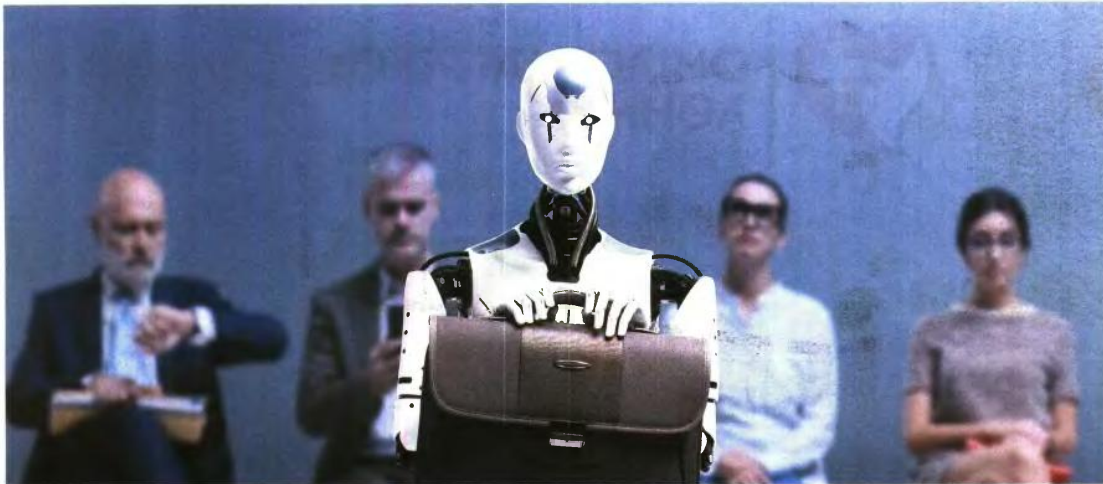
Ημ. Έκδοσης: . . . 19/11/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 19/11/2023

Σελίδα: 1

NEA ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Η Τεχνητή Νοημοσύνη
ως εργαλείο

← Η τεχνητή νοημοσύνη δεν αφορά μόνο αλγόριθμους, δεδομένα και υπολογιστική ισχύ, αλλά θα «αγγίξει» ποικιλότητες και την πολλαπλώς χεμαζόμενη ελληνική κοινωνία, ωστόσο πολλοί κλάδοι της οικονομίας αδυνατούν ακόμη να κατανοήσουν και να αξιοποιήσουν παραγωγικά τις διάφορες εφαρμογές της

Τεχνητή νοημοσύνη ante portas: Ένα στοίχημα εμπιστοσύνης

ΓΝΩΜΗ

Του δρος
Μιχάλη Κρητικού

Η δρομολογημένη εισαγωγή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης στη δημόσια διοίκηση είναι πάνω απ' όλα ένα στοίχημα (πολιτικής κυρίως) εμπιστοσύνης σε όσους αναλάβουν να φέρουν σε πέρας ένα τόσο δύσκολο έργο. Η επδραστική αυτή τεχνολογία θέτει μια τριπλή πρόκληση συνολικά για το οικοσύστημα που θα κληθεί να θέσει σε εφαρμογή επιμέρους εφαρμογές της, να ρυθμίσει τις επιμέρους χρήσεις της και να ενσωματώσει τις πιο αποτελεσματικές από αυτές σε συγκεκριμένα πεδία όπως η πολιτική προστασία, η εκπαίδευση και η διαμόρφωση φορολογικών πολιτικών.

Πρώτον, ως γενικά αναδυόμενη τεχνολογία, βρίσκεται ακόμα στη φάση της περιβαλλοτικής ανάπτυξης η οποία όπως συμβαίνει σε κάθε «τεχνολογικό καλοκαίρι» συνοδεύεται από αρκετές υπερβολές που γεννούν όχι μόνο άμετρες προσδοκίες αλλά και φόβους, γεγονός που αποτελεί νάρκη στα θεμέλια κάθε συμβατικής προσπάθειας σύνδεσης της τεχνολογίας με την κοινωνία. Οι φόβοι που συνοδεύουν τη συγκεκριμένη τεχνολογική επανάσταση ενισχύονται από την έλλειψη εξοικείωσης και γνώσεων ενός μεγάλου τμήματος της ελληνικής κοινωνίας στο πώς λειτουργούν τα σύγχρονα αλγοριθμικά συστήματα αλλά ακόμα και από την ανετοιμότητα πολλών κλάδων της οικονομίας να κατανοήσουν και να αξιοποιήσουν παραγωγικά τις διάφορες εφαρμογές της.

Επομένως η πρώτη πρόκληση συνδέεται όχι μόνο με την ικανότητα του κράτους να ενισχύσει ουσιαστικά τα παραδοσιακά προγράμματα επιμόρφωσης και να καταφέρει να μειώσει το υπάρχον ψηφιακό χάσμα και τις σχετικές ανισότητες (ο δομικός χαρακτήρας των οποίων τις καθιστά ιδιαίτερα ανθεκτικές) αλλά να επιδιώξει κάτι πιο ουσιαστικό: να καταστήσει τους πολίτες-χρήστες ουσιαστικά ενήμερους για τους

κινδύνους και τις απειλές που συνοδεύουν διάφορες εφαρμογές της τεχνολογίας αυτής αλλά και τα λιγιστά «όπλα» που έχει στη διάθεσή του για να αντιμετωπίσει τις σχετικές προκλήσεις. Ταυτόχρονα, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν αποτελεί τη λύση σε κάθε πρόβλημα κοινωνικής φύσης, είτε εγκληματικότητα λέγεται είτε φοροδιαφυγή είτε πρόβλεψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

Δεύτερον, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, η τεχνητή νοημοσύνη διεισδύει στην προσωπική σφαίρα πολλαπλώς, γεγονός που καθιστά την απόκτηση κοινωνικής εμπιστοσύνης ακόμα πιο επιπλοκή. Ειδικότερα, η μεταφορά όχι μόνο εναισθητών προσωπικών δεδομένων αλλά και καθκόντων από τον άνθρωπο σε «έξυπνα» αλγοριθμικά συστήματα είναι δυναμικά ανισχυτική καθώς τα περισσότερα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης απαιτούν σημαντικές ποσότητες (προσωπικών) δεδομένων για να εκτελεστούν με ακρίβεια.

Τρίτον, η τεχνολογική υποδομή και η τεχνολογία στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης ανήκει κατά βάση σε πολυεθνικούς κολοσσούς και ελλείπει ενός σαφούς νομοθετικού πλαισίου, ο τρόπος δημιουργίας των σχετικών αλγοριθμικών συστημάτων παραμένει αδιαφανής. Ταυτόχρονα, ο έλεγχός τους παραμένει αναμικτός δεδομένης της υποστελέχωσης και έλλειψης τεχνολογίας πολλών ελεγκτικών μηχανισμών, ειδικά σε σχέση με ένα τόσο δυναμικό τεχνολογικό πεδίο.

Πώς θα αντιμετωπιστούν αυτές οι εγχειρίσεις προκλήσεις δεδομένης της έλλειψης

έξυπνου ψηφιακού γγγραμματισμού και ισχυρών ρυθμιστικών αρχών; Πώς θα μπορέσουν οι πολίτες να εμπιστευτούν το κράτος όταν οι αποφάσεις του θα στηρίζονται ολοένα και περισσότερο στα αυτοματοποιημένα πορίσματα μιας νεόκοπης τεχνολογίας χωρίς να προηγείται κάποιο είδος εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών ή έλεγχος της εγκυρότητας και αμεροληψίας τους από ένα ανεξάρτητο σώμα ειδικών όπως συμβαίνει ήδη σε πολλές χώρες; Ας λάβουμε επίσης υπόψη μας ότι οι κοινωνικές, οργανωτικές και οικονομικές επιπτώσεις από την υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεξερευνήτες και σε πολλές χώρες η εφαρμογή της στο λειτουργικό περιβάλλον του δημόσιου τομέα είναι σχετικά νέα πρακτικά.

Υπό το πρίσμα των προαναφερόμενων προκλήσεων, ο σχεδιασμός των επιμέρους εφαρμογών της τεχνητής νοημοσύνης πρέπει να είναι όχι απλά συμπεριληπτικός αλλά και κοινωνικά δίκαιος για να αντιμετωπίσει τυχόν θέματα νομικής αβεβαιότητας, αλγοριθμικών προκαταλήψεων και τεχνολογικής αδιαφάνειας.

Πιο συγκεκριμένα, κάθε προσπάθεια έλεγχου των συστημάτων προϋποθέτει την άμεση ενδυνάμωση των σχετικών ανεξάρτητων αρχών, την ουσιαστική εμπλοκή κοινωνικών φορέων και κυρίως την αντιμετώπιση της τεχνητής νοημοσύνης όχι ως μια νέας μορφής διοικητική πανάκεια αλλά ως ένα «έξυπνο» εργαλείο το οποίο εάν χρησιμοποιηθεί άκριτα ή υπέρμετρα δύναται να οδηγήσει στη λήψη βεβαισμένων ή επιζημιών αποφάσεων.

Ταυτόχρονα, πρέπει να επιταχυνθούν οι πρωτοβουλίες για να καταφέρει η χώρα μας να «ξεκολλήσει» από τις τελευταίες θέσεις του δείκτη DESI στην ψηφιακή ωριμότητα και ένταση των επιχειρήσεων αλλά και στον τομέα των ψηφιακών δεξιοτήτων.

Χωρίς μια κρίσιμη μάζα ειδικών, χωρίς γενναίες ρυθμιστικές πρωτοβουλίες και κυρίως χωρίς να αντιμετωπιστεί το περίφημο ψηφιακό χάσμα, τα οφέλη της εφαρμογής της τεχνητής νοημοσύνης θα παραμείνουν περιορισμένα.

Ταυτόχρονα, για να καταφέρουμε να διασφαλίσουμε τη μακροπρόθεσμη τεχνολογία στον ελληνικό χώρο, θα χρειαστεί να γίνουν άμεσα ορατά τα ευεργετήματά της σε κοινωνικά ευαίσθητους τομείς όπως στον αγροδιατροφικό αλλά και στους τομείς

της υγείας και της ενέργειας. Η δημιουργία πλούσιων βάσεων δεδομένων στους τομείς αυτούς προκειμένου να υποστηριχθούν αποτελεσματικά οι σχετικές εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης πρέπει να γίνει με τρόπο υπεύθυνο και ταυτόχρονα να ενισχυθεί η ισχυρή συμμετοχή της χώρας στα αρμόδια ευρωπαϊκά και διεθνή fora.

Η τεχνητή νοημοσύνη δεν αφορά μόνο αλγόριθμους, δεδομένα και υπολογιστική ισχύ, αλλά θα «αγγίξει» ποικιλότητες την πολλαπλώς χεμαζόμενη ελληνική κοινωνία.

Συνεπώς, για να κερδηθεί το στοίχημα της εμπιστοσύνης των πολιτών στη χρήση της τεχνολογίας αυτής για δημόσιους σκοπούς, απαιτούνται σταθμισμένα βήματα, κοινά και ανοιχτά δεδομένα και να ενισχυθεί η έρευνα για τον εντοπισμό και τη μελέτη των σοβαρών επιπτώσεων της τεχνητής νοημοσύνης στην κοινωνία σε συνδυασμό με τον σχεδιασμό «ρητηρών διαφυγής» για την αντιμετώπιση των πιθανών κινδύνων.

Κυρίως όμως, θα χρειαστεί μια κοινωνικά γειωμένη προσέγγιση που θα αναγνωρίζει τον εγγενώς καινοφανή αλλά και τον βαθύτατα επιδραστικό χαρακτήρα της τεχνολογίας αυτής και τη συνεπαγόμενη ανάγκη διαρκώς ανθρωπίνης «επιβλεψής» και προσαρμογής της στις διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες.

Ο δρ **Μιχάλης Κρητικός** είναι ερευνητής του **ENIAMEI** και επίκουρος καθηγητής σε θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Ψηφιακής Μετάβασης στη Σχολή Διακυβέρνησης του Vrije Universiteit Brussel.

Ο σχεδιασμός των επιμέρους εφαρμογών της τεχνητής νοημοσύνης πρέπει να είναι όχι απλά συμπεριληπτικός αλλά και κοινωνικά δίκαιος

Πρέπει να επιταχυνθούν οι πρωτοβουλίες για να καταφέρει η χώρα μας να «ξεκολλήσει» από τις τελευταίες θέσεις του δείκτη DESI στην ψηφιακή ωριμότητα και ένταση των επιχειρήσεων